

Ženské zdravie v Slovenskej republike

**Imrich Berta
Gaston Ivanov
Soňa Hudecová**

Obsah

01 Analýza súčasného stavu ženského zdravia

02 Prevencia

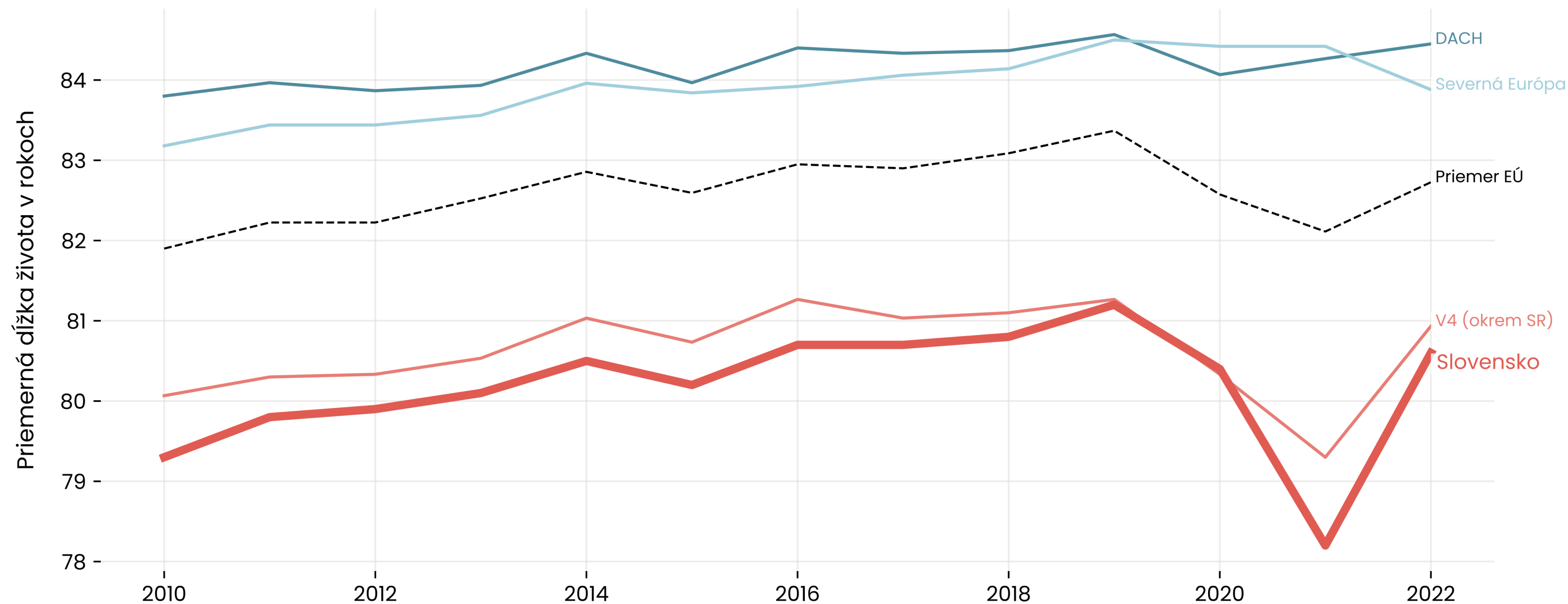
03 Index ženského zdravia

04 Odporúčania

Analýza

Priemerná dĺžka dožitia

Očakávaná dĺžka života žien
Vývoj v priebehu rokov podľa geografických oblastí

Zdroj: OECD data

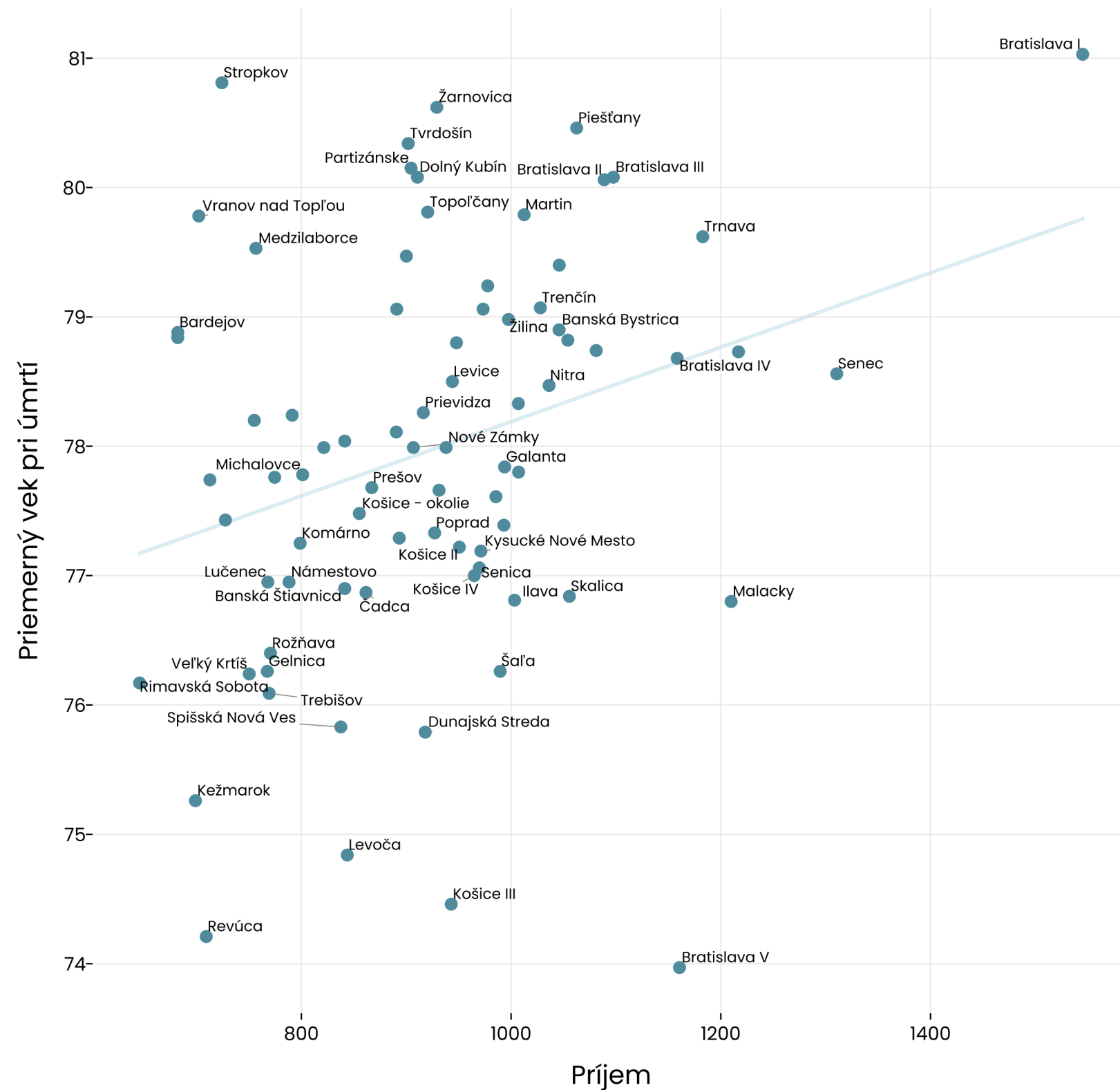
Lepšia ekonomická situácia
regiónov je asociovaná s vyššou
priemernou dĺžkou dožitia

Ekonomika však vysvetľuje iba malú
časť variácie v dĺžke prežitia

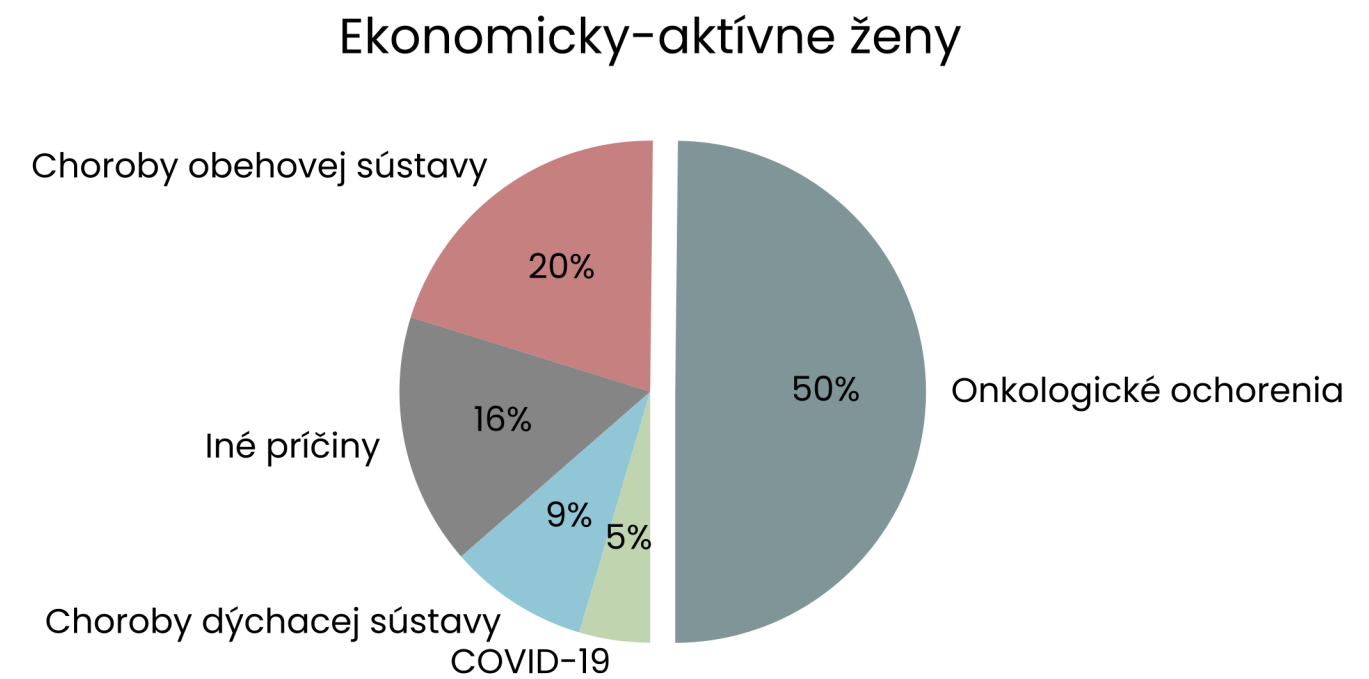
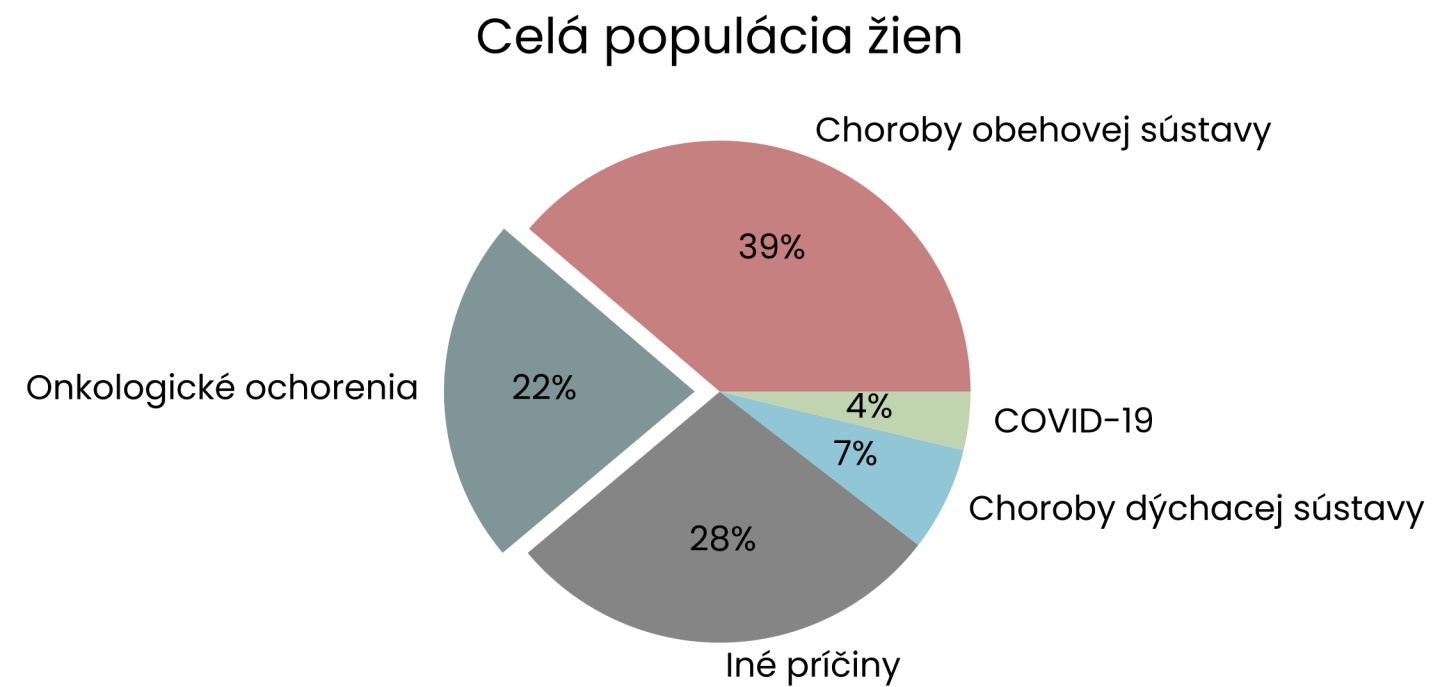
Priemerný vek žien pri úmrtí a príjem v okrese

Porovnanie dĺžky dožitia žien (bez dojčenskej úmrtnosti) a strednej hodnoty príjmu v okrese

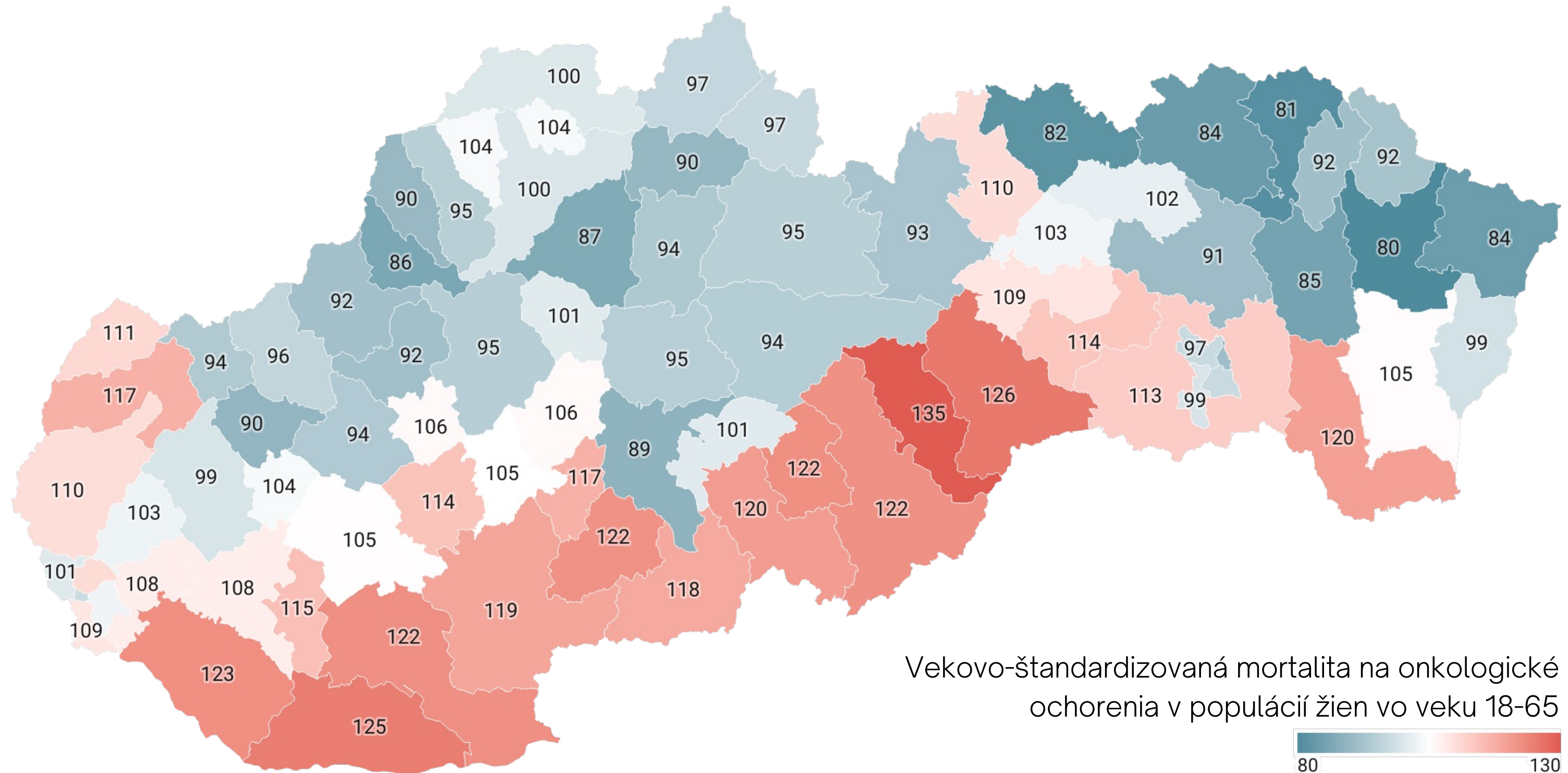

Príčiny úmrtia žien

Najčastejšie príčiny úmrtia žien v roku 2022

Úmrtnosť na onkologické ochorenia

Gynekologické zhubné nádory

Úmrtnosť na gynekologické zhubné nádory

Vekovo-štandardizovaná (ASR-W) úmrtnosť na 100 tisíc žien, gynekologické zhubné nádory, 2017-2022

ZN prsníka -	14.9	17.2	15.1	18.2	12.2	16.0	17.0	15.0
ZN kľčka maternice -	4.8	4.0	4.3	4.3	2.6	3.7	4.5	4.0
ZN vaječníka -	4.9	5.8	4.8	4.7	4.7	5.2	4.9	4.0
ZN endometria -	4.3	4.0	3.7	3.6	2.6	3.6	3.9	3.9
	Banskobystrický	Bratislavský	Košický	Nitriansky	Prešovský	Trenčiansky	Trnavský	Žilinský

Zdroj: Štatistický úrad SR

Gynekologická prevencia

Účasť na gynekologickej preventívnej prehliadke podľa veku a krajov

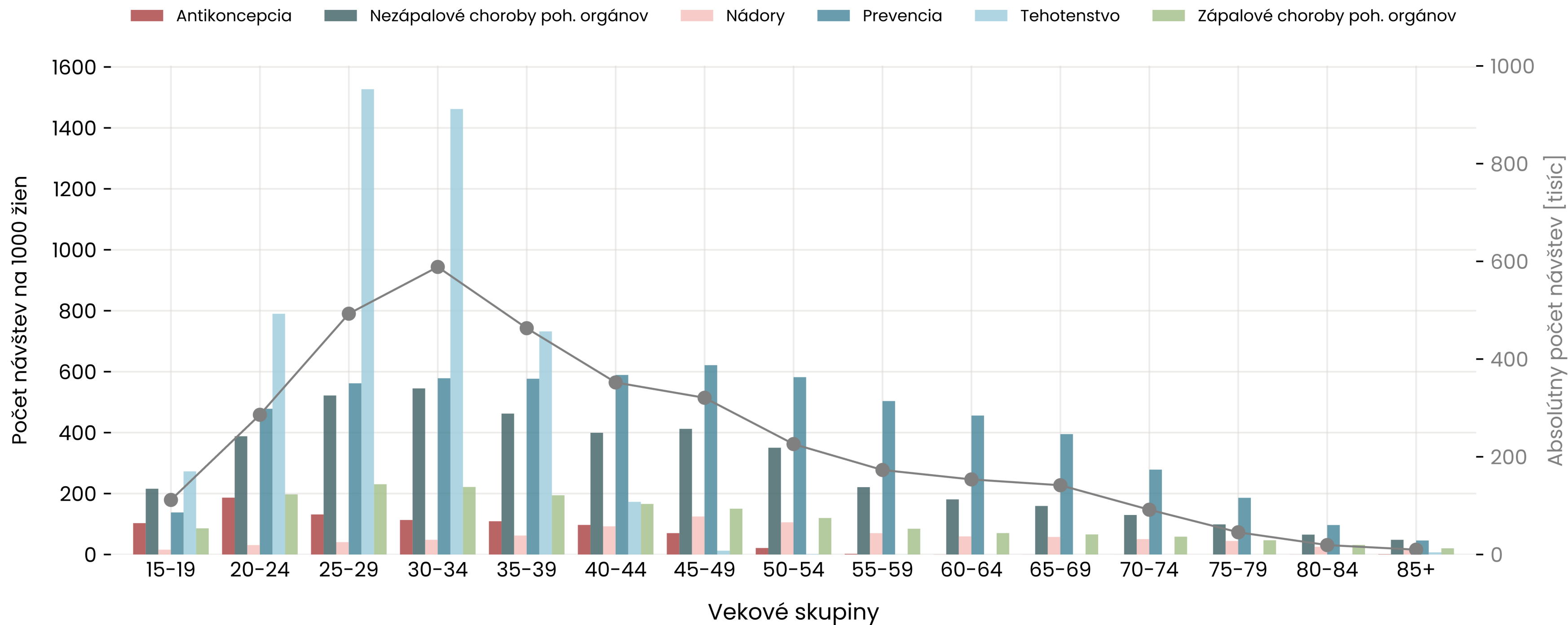
Pomer žien ktoré sa aspoň raz zúčastnili gyn. preventívnej prehliadky v rokoch 2021 a 2022

Kraj	[15, 20)	[20, 25)	[25, 30)	[30, 35)	[35, 40)	[40, 45)	[45, 50)	[50, 55)	[55, 60)	[60, 65)	[65, 70)	[70, 75)	[75, 80)	[80, 85)	[85, 120)
Banskobystrický kraj -	33%	69%	69%	71%	74%	76%	75%	72%	68%	65%	61%	53%	44%	34%	20%
Bratislavský kraj -	30%	67%	69%	72%	74%	74%	73%	69%	65%	63%	61%	54%	45%	34%	20%
Košický kraj -	32%	67%	66%	69%	73%	74%	74%	71%	68%	66%	62%	57%	47%	35%	22%
Nitriansky kraj -	37%	74%	72%	73%	77%	76%	75%	72%	68%	64%	59%	52%	43%	33%	20%
Prešovský kraj -	36%	73%	71%	73%	77%	78%	78%	77%	75%	73%	70%	63%	54%	44%	29%
Trenčiansky kraj -	37%	76%	74%	76%	79%	79%	79%	74%	70%	66%	61%	52%	39%	26%	13%
Trnavský kraj -	35%	74%	73%	74%	75%	75%	75%	72%	67%	63%	59%	52%	42%	31%	17%
Žilinský kraj -	38%	79%	77%	78%	81%	81%	80%	77%	73%	70%	65%	57%	47%	36%	22%

Source: AOPP, IZA MZSR

Návštevy v gynekologických ambulanciách

Návštevy v GYN ambulanciách podľa skupín diagnóz
Ročný počet návštev na 1000 žien v 5-ročných vekových skupinách

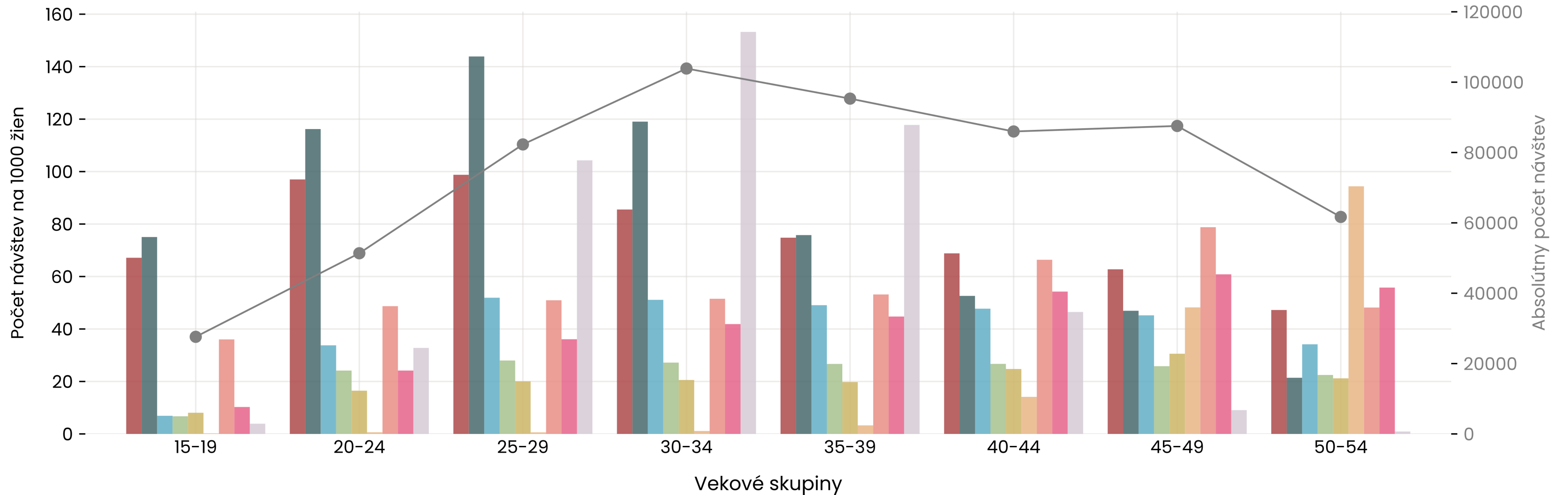

Nezápalové choroby pohlavných orgánov

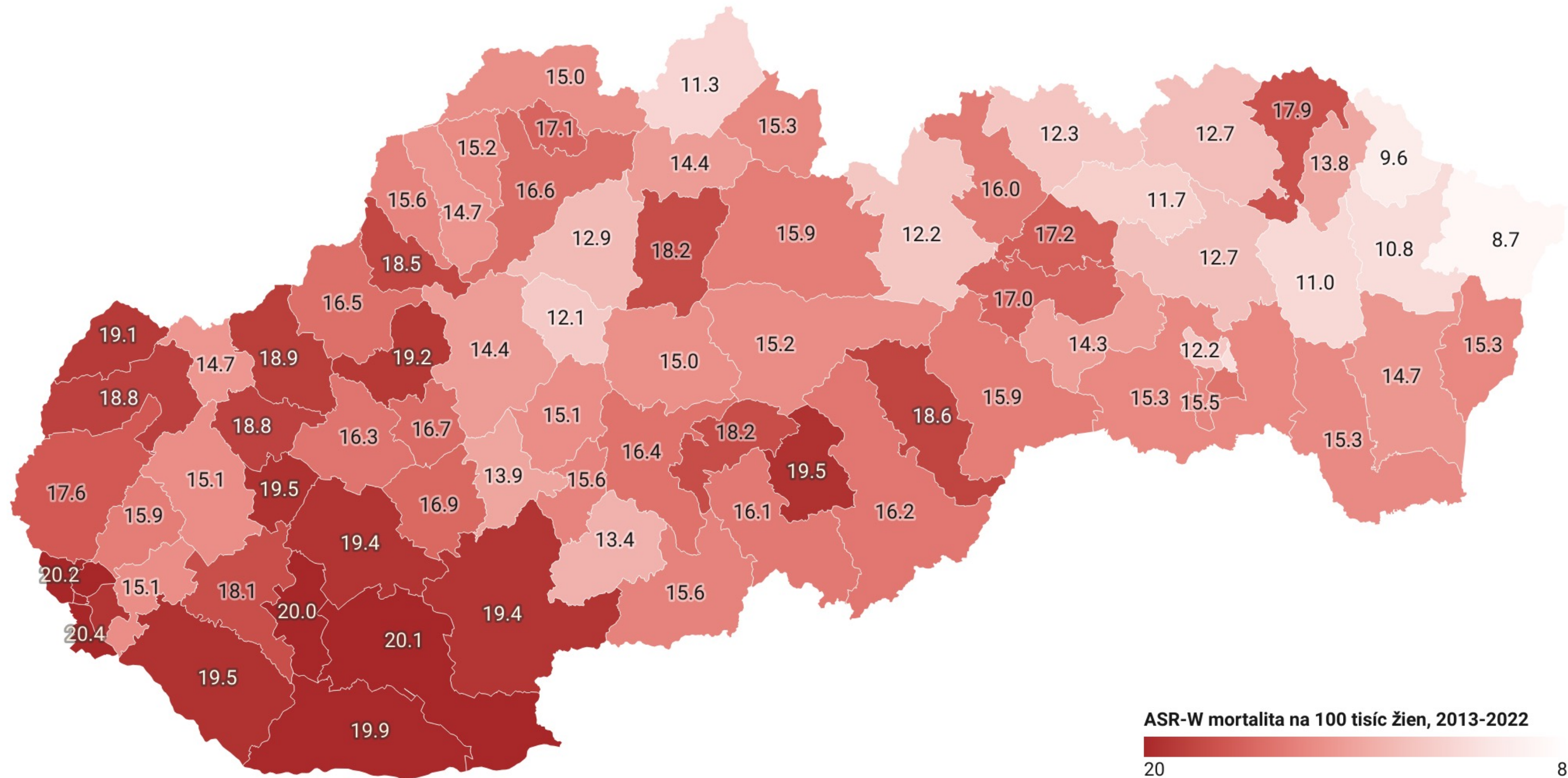
Návštevy v GYN ambulanciách: Nezápalové choroby ženských pohlavných ústrojov

Počet návštev na 1000 žien, podľa kategorizácie chorôb a stavov patriacich do jednej skupiny, v 5-ročných vekových skupinách

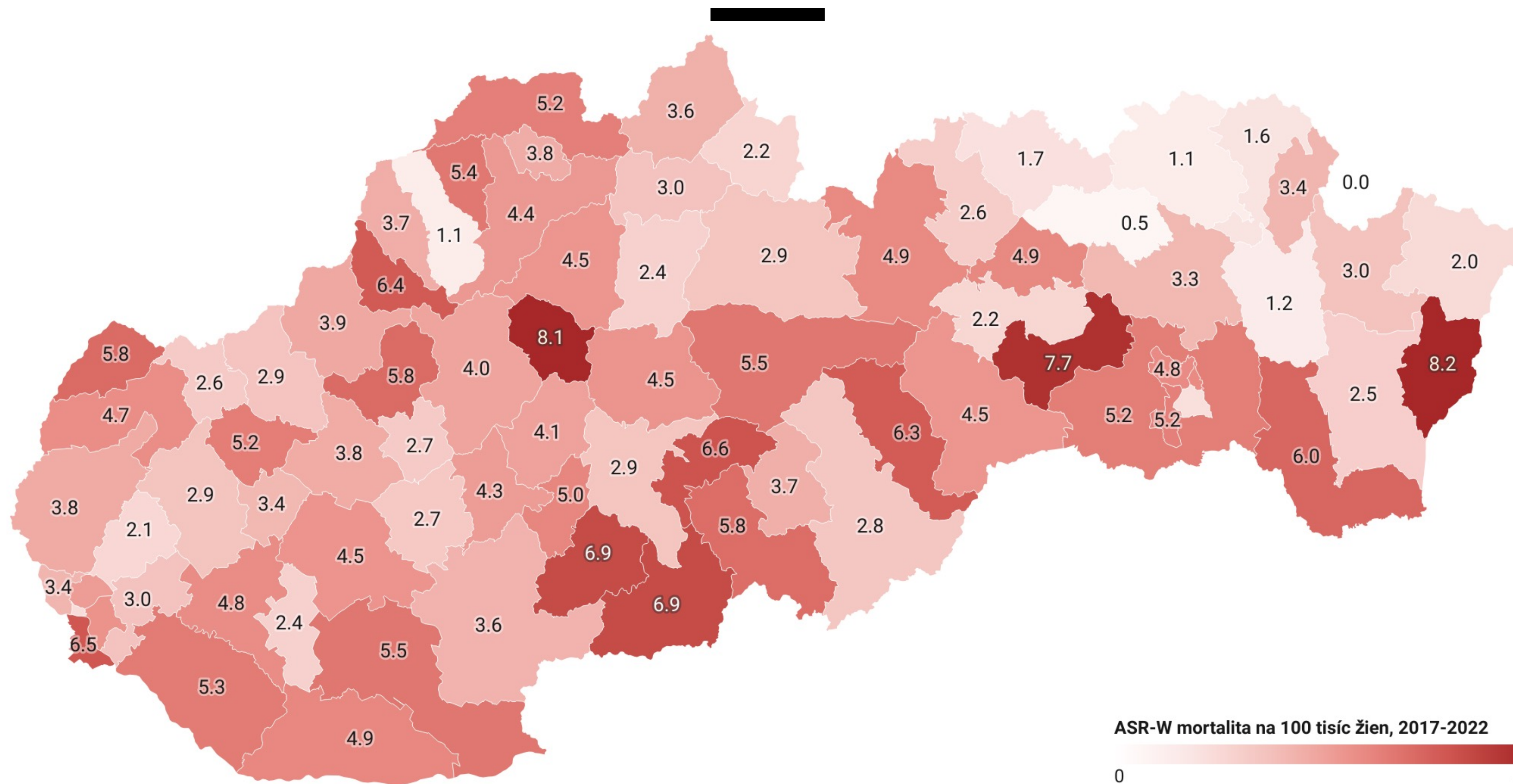
- Bolesť a iné odchýlky spojené so ženskými pohlavnými orgánmi a menštruačným cyklom
- Chýbajúca, slabá a zriedkavá menštruácia
- Dysplázia krčka maternice
- Erózia a ektropium krčka maternice
- Iné abnormálne maternicové alebo pošvové krvácanie
- Menopauzálne a iné perimenopauzálne poruchy
- Nadmerná, častá a nepravidelná menštruácia
- Ostatné
- Ženská neplodnosť

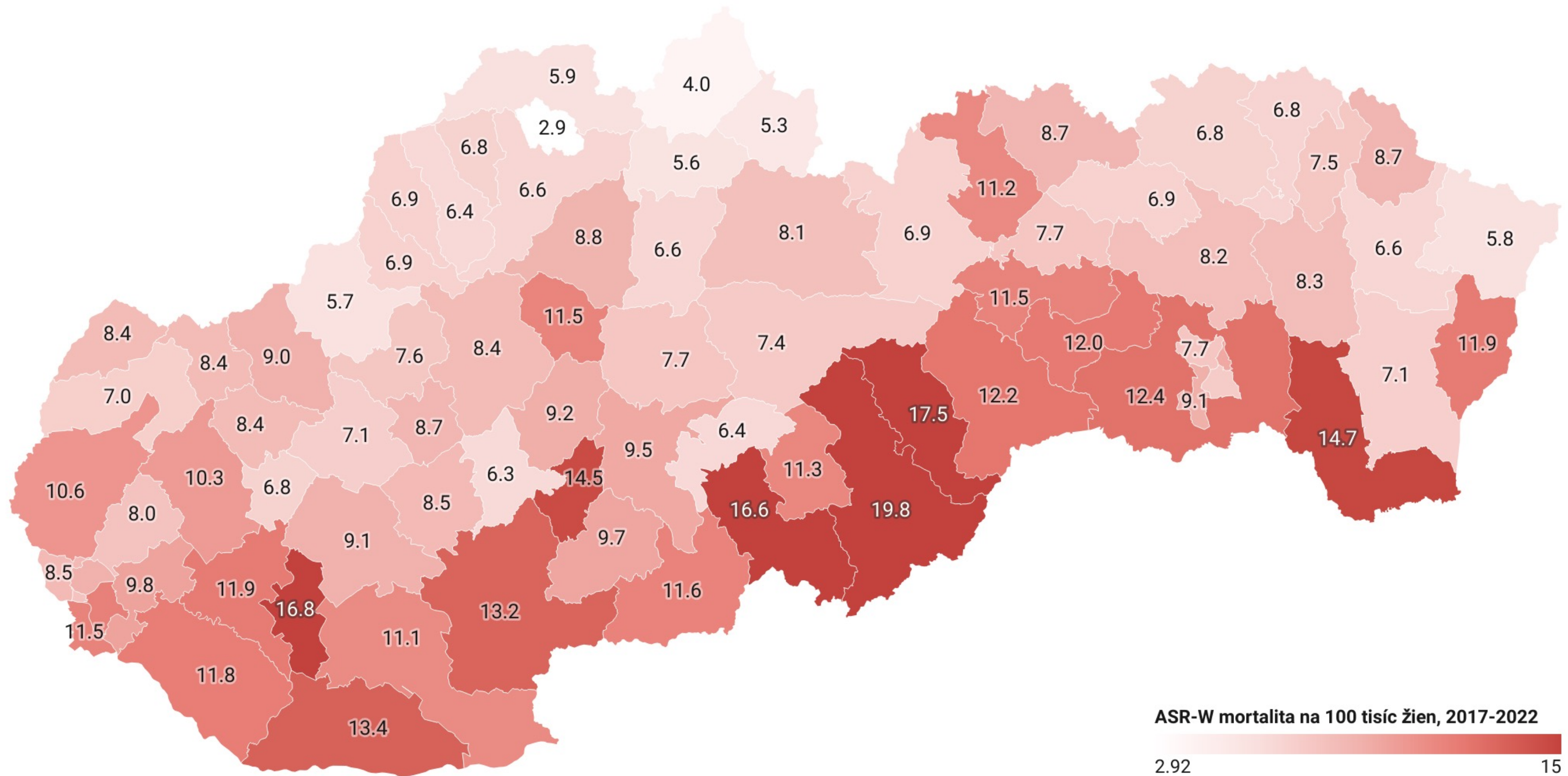
Úmrtnosť na rakovinu prsníka je výrazne vyššia na západe

Mortalita na rakovinu křčka maternice má vysokú variabilitu v rámci SR

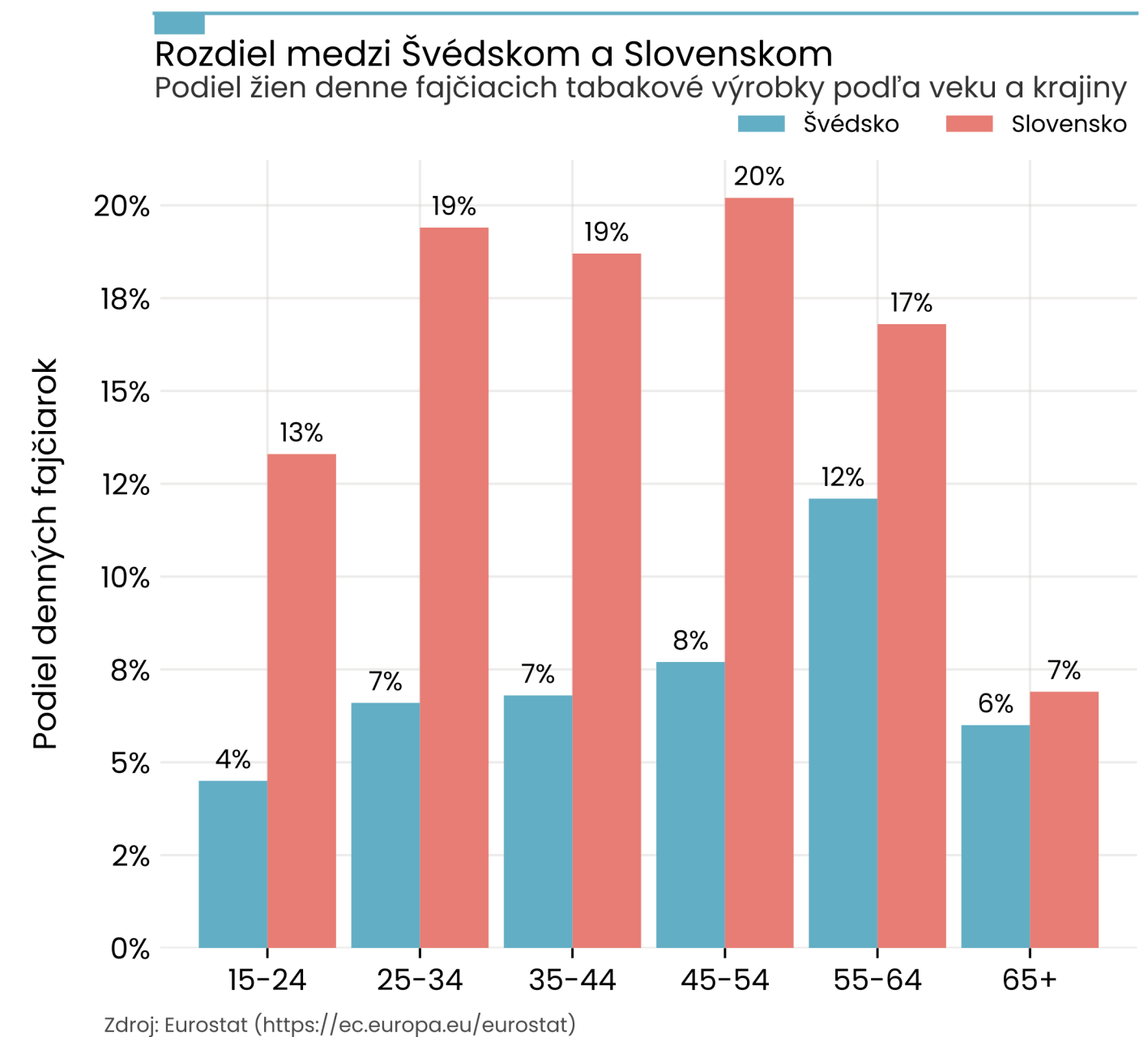

Úmrtnosť na rakovinu pľúc je výrazne vyššia na juhu

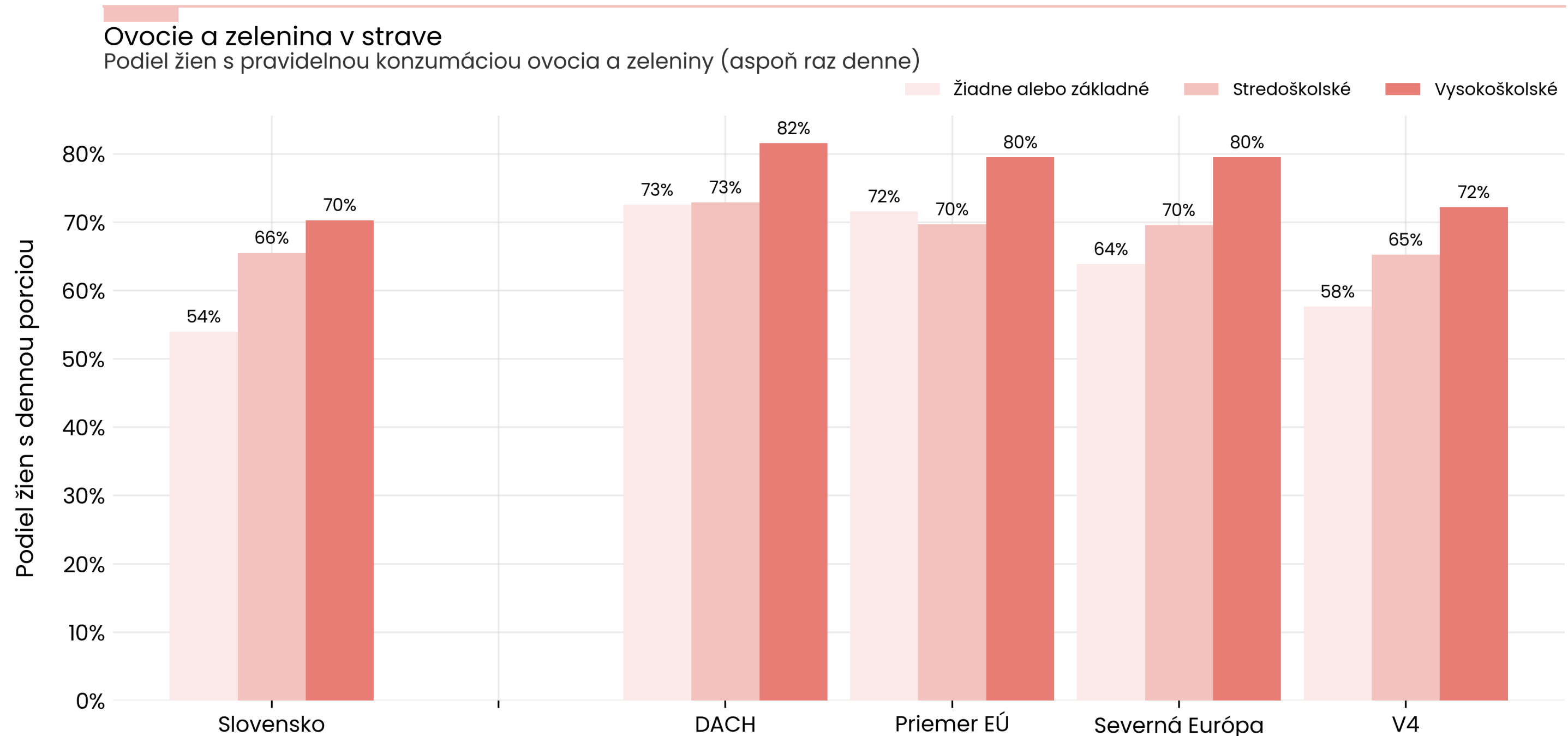

Primárna prevencia

- Vynakladáme 3x menej na prevenciu než je priemer EÚ.
- Zdravší životný štýl a stravovanie sa zlepuje s vyšším vzdelaním.
- Podiel fajčiarok neklesá tak rýchlo ako u mužov.
- 50% úmrtí možno spájať s rizikovými faktormi (životným štýlom, strava, konzumácie tabaku a alkoholu, nízkej úrovne fyzickej aktivity)
- V zdravej strave a pohybe sú slovenské ženy pod priemerom EÚ a v niektorých demografických skupinách aj v pod priemerom V4
- Fajčenie je relatívne voči priemer EÚ väčší problém ako konzumácia alkoholu

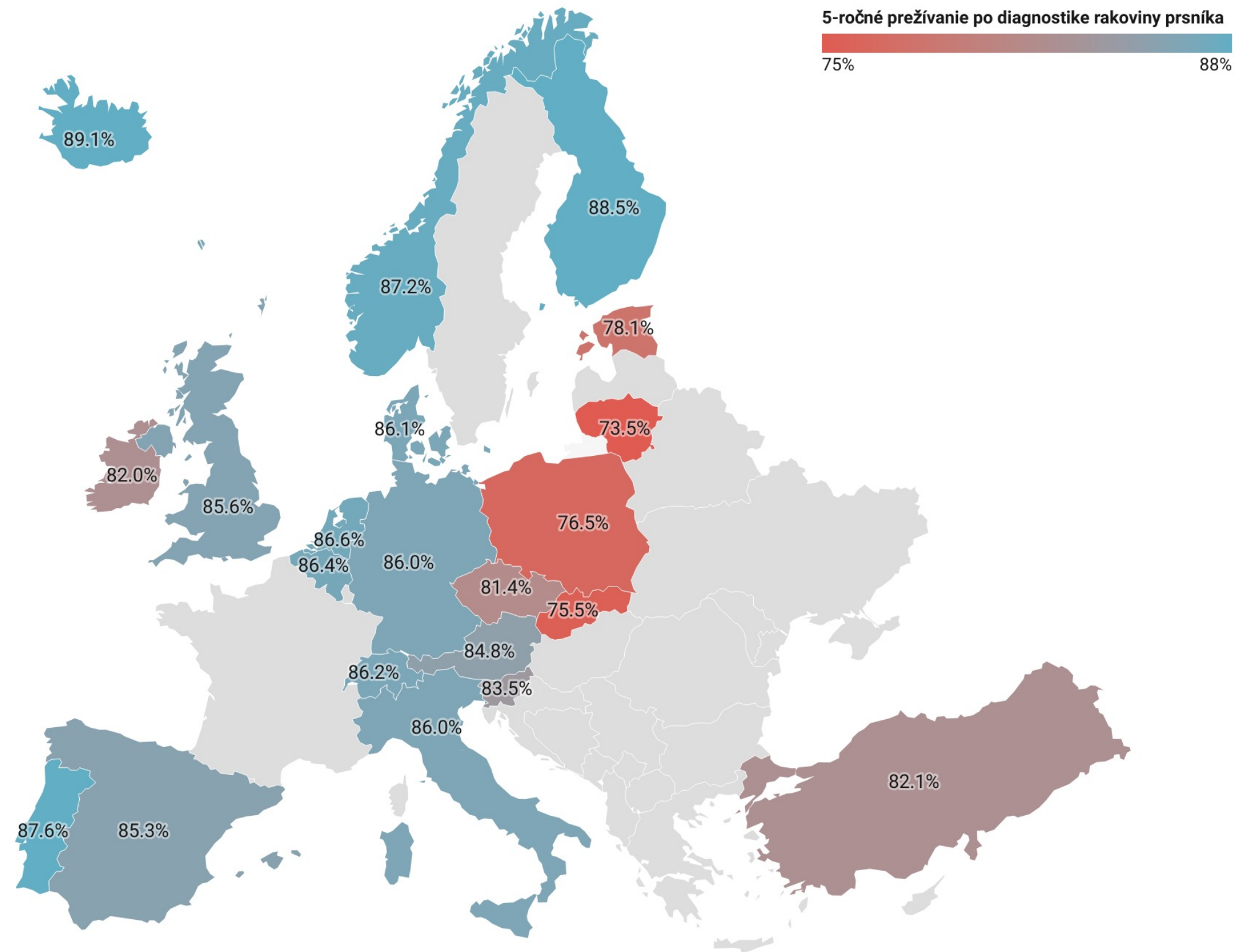
Nízky podiel ovocia a zeleniny v strave

Zdroj: Eurostat (<https://ec.europa.eu/eurostat>)

Prežívanie pacientiek s rakovinou prsníka

Slovensko je v 5-ročnom
prežívaní na chvoste EÚ

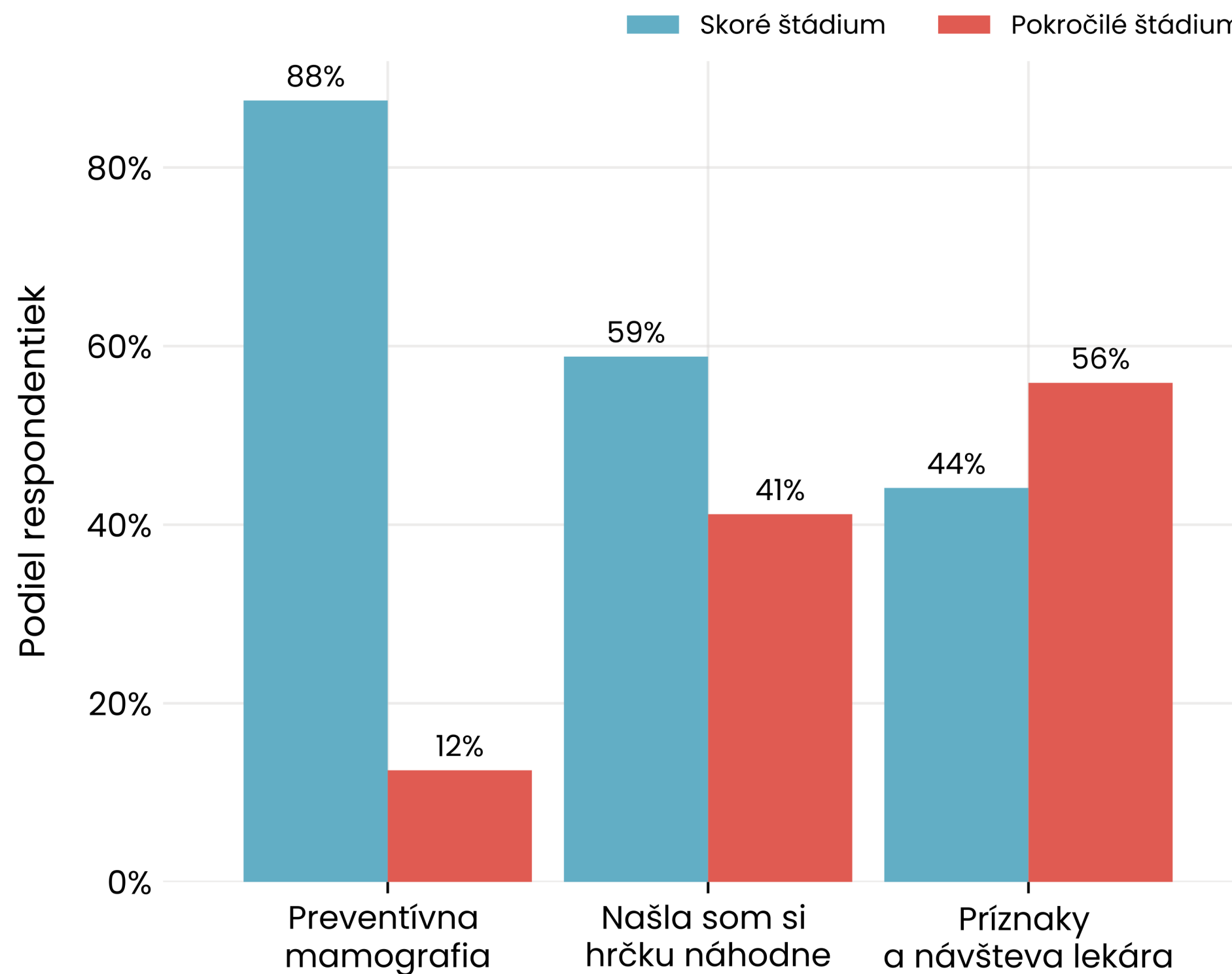

Obrovský prínos preventívnej mamografie

Vieme identifikovať aj na základe jednoduchého dostazníka

Štádium v čase diagnostiky podľa odhalenia ochorenia

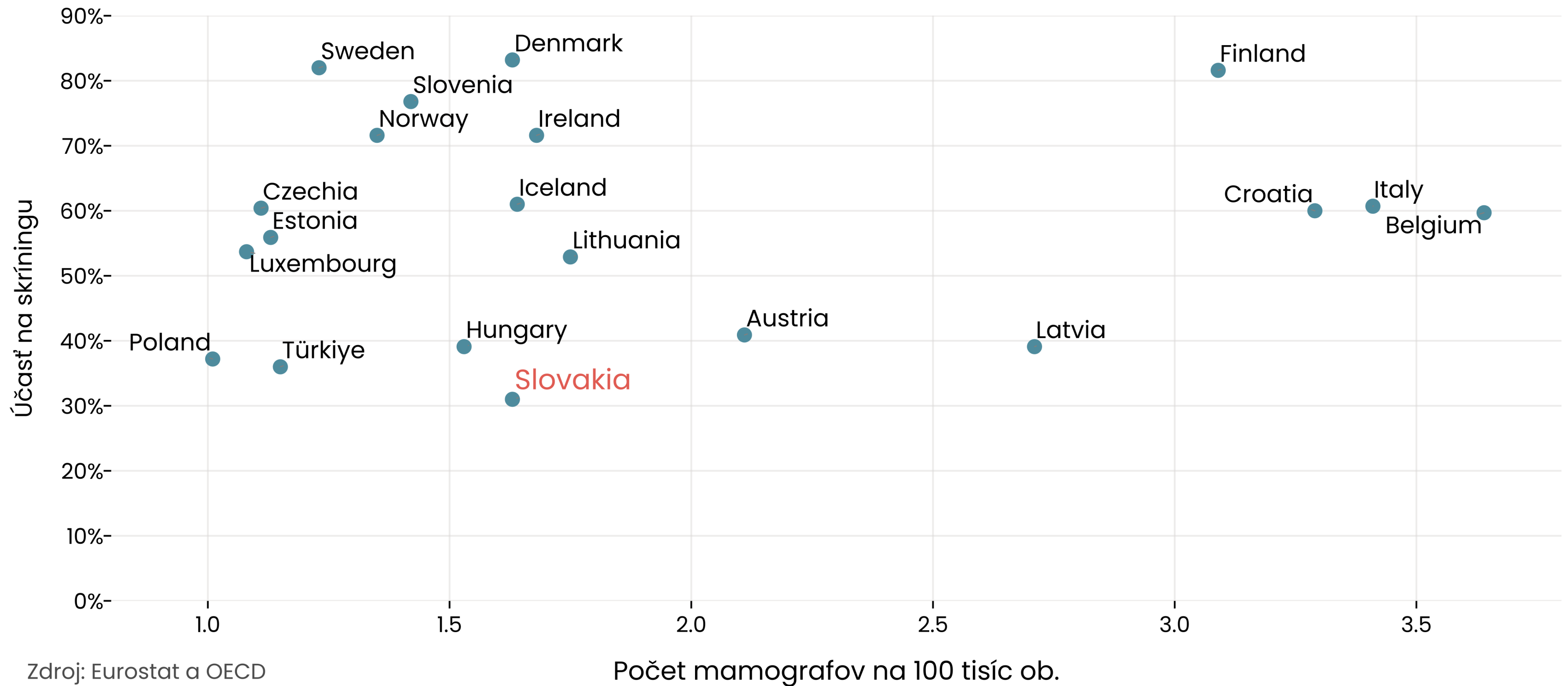

Zdroj: Prieskum OZ Amazonky

Počet mamografov nie je na Slovensku problém

Účasť na mamografickom skríningu a počet mamografov

Porovnanie účasti asymptomatických žien na skríningu a počtu mamografov na 100 tisíc obyvateľov

Zdroj: Eurostat a OECD

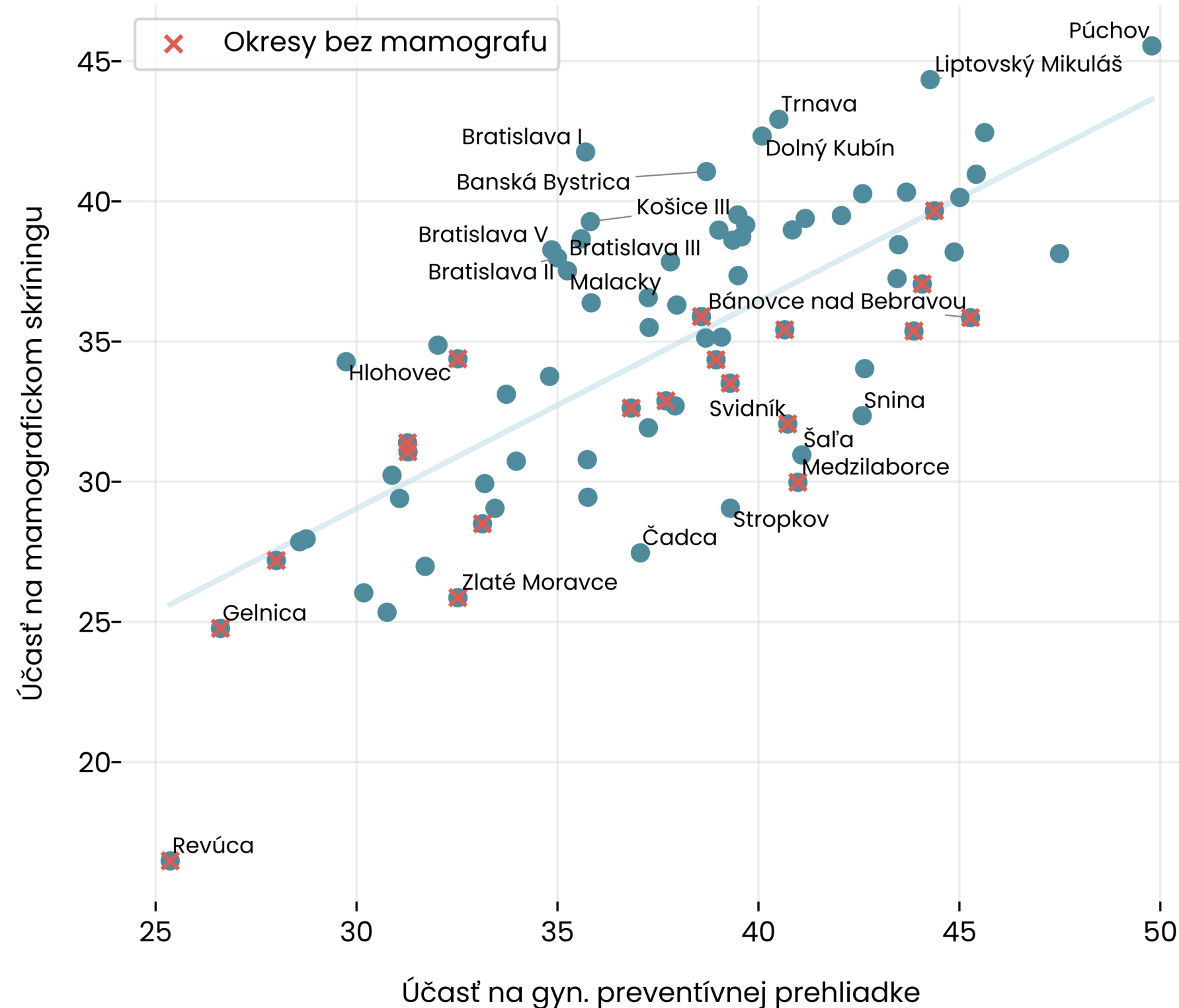
Alebo áno?

Paradoxne, pri analýze okresov SR vidíme neprítomnosť mamografu v okrese asociovanú s nižšou účasťou

Účasť na mamografickom skríningu a gyn. preventívnej prehliadke

Porovnanie účasti na mamografickom skríningu (2019–2022) a gyn. prehliadke (2022)

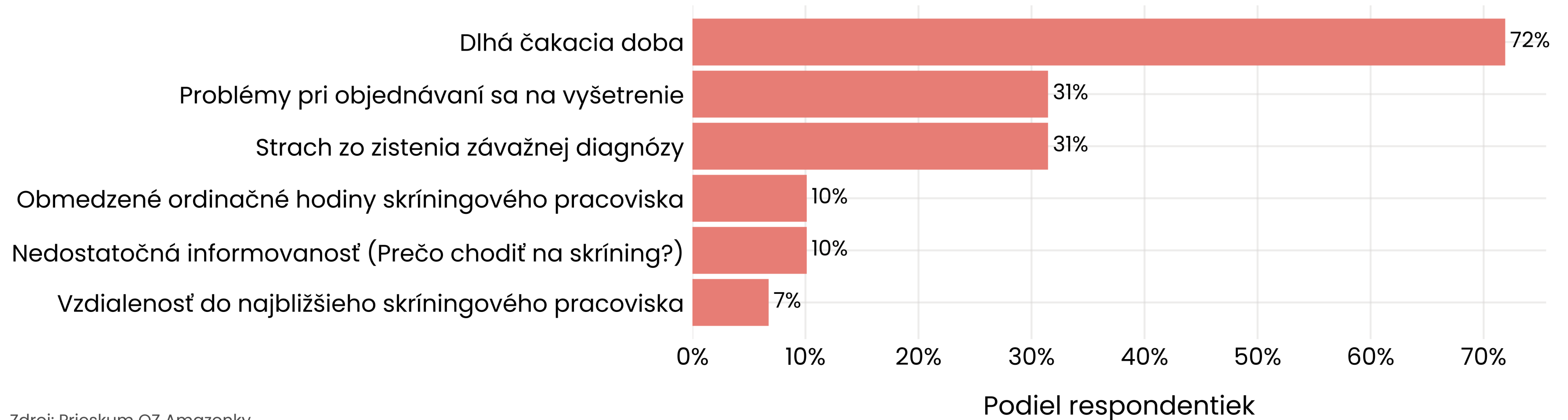
Zdroj: Analýza IZA MZSR

- 01 Silná korelácie účasti na gyn. preventívnej prehliadke a účasti na skríningu
- 02 Okresy pod regresnou čiarou majú nižšiu účasť na skríningu, ako by sa čakalo
- 03 Prevažná väčšina okresov bez mamografu je pod čiarou

Bariéry pri účasti na mamografickom skríningu

Na základe dotazníkového prieskumu s OZ Amazonky

Aké bariéry a prekážky pri mamografickom skríningu identifikujú respondentky najčastejšie?

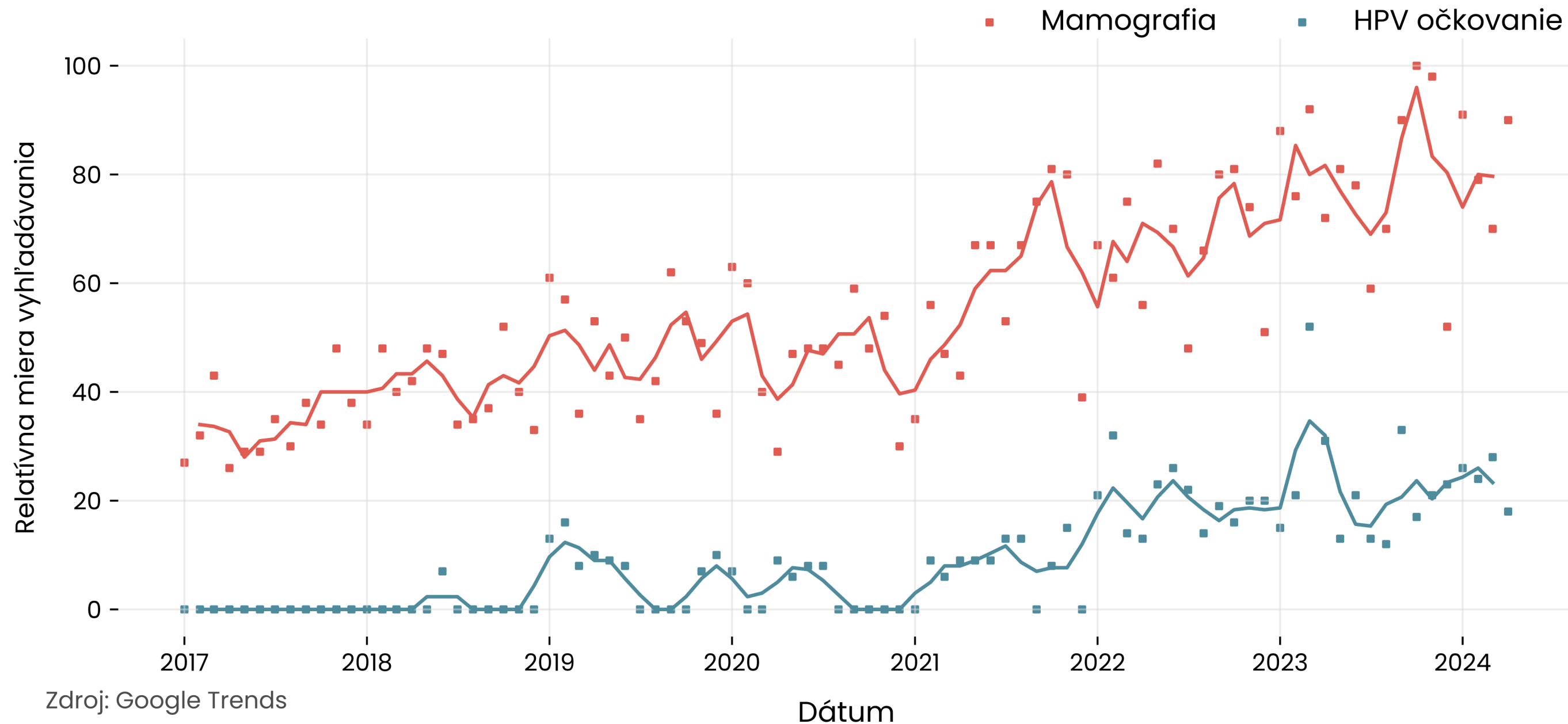

Zdroj: Prieskum OZ Amazonky

Osvetové kampane fungujú

Záujem o prevenciu podľa Google vyhľadávania na Slovensku

Vývoj relatívnej miery vyhľadávania s textom 'mamografia' a 'hpv ockovanie' v službe Google search

- 01 Pri HPV očkovaní vidíme obrovský nárast záujmu od roku 2019
- 02 Počas HPV kampane v marci 2023 bol záujem vyšší ako o mamografiu v najnižších mesiacoch
- 03 Záujem o mamografiu je najvyšší v októbri a novembri

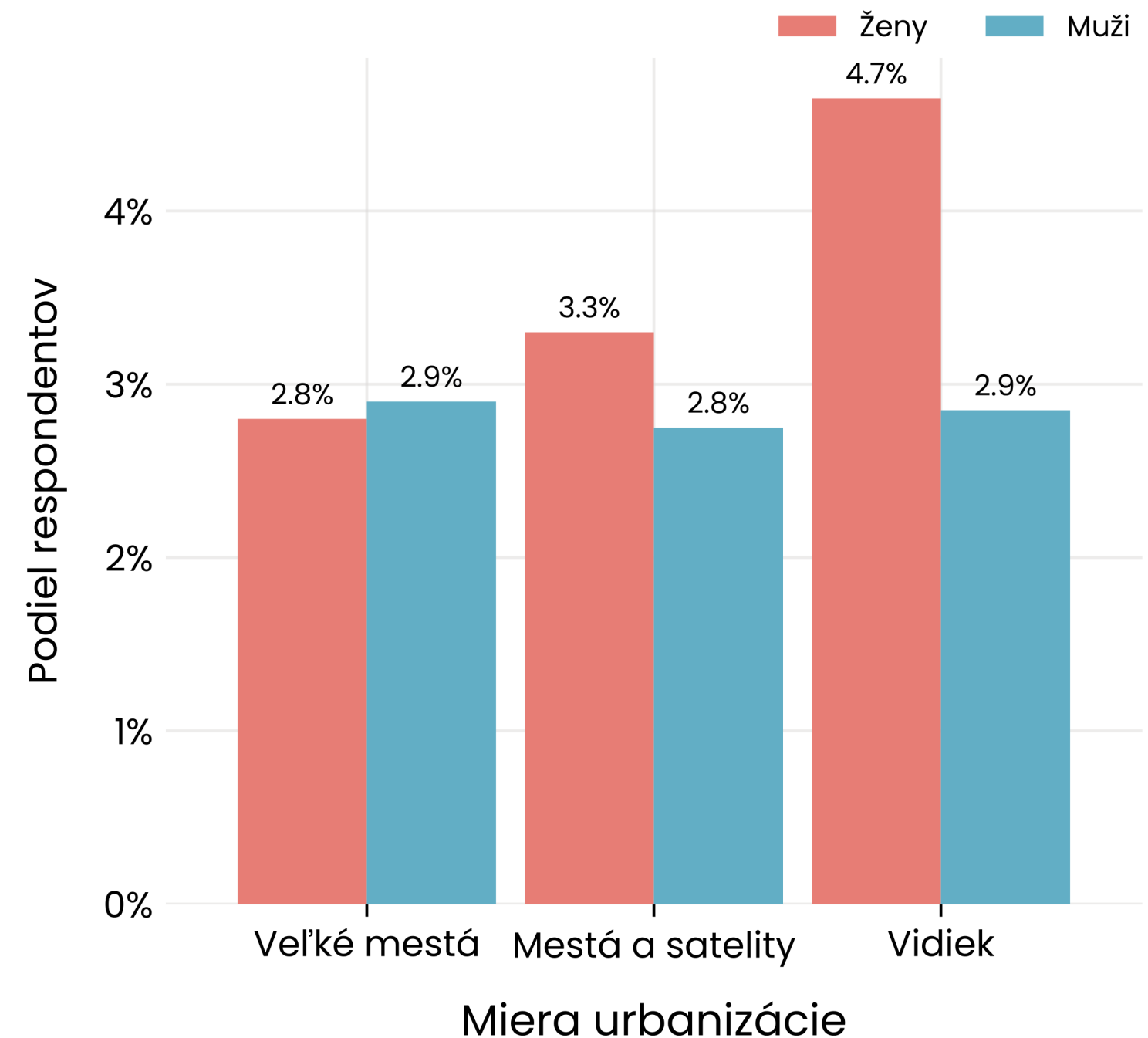

Duševné zdravie

59%

Väčšinu ambulantne vyšetrených psychiatrických pacientov v roku 2021 tvorili ženy, a to 59 % všetkých prípadov, v porovnaní s mužmi, ktorí tvorili 41 %. (Babeľa et al 2024)

Miera depresie podľa pohlavie a urbanizácie
Zaradenie podľa subjektívnej odpovede respondentov

Zdroj: Eurostat (<https://ec.europa.eu/eurostat>)

Index ženského zdraví

Metriky pre index

- Priemerná dĺžka života
- Účasť na gynekologickej preventívnej prehliadke
 - Mortalita na gynekologické zhubné nádory
 - Dostupnosť gynekologických ambulancií
 - Počet gynekológov na 100 tisíc obyvateľov
 - Trojročné prežívanie pri rakovine prsníka
 - Účasť na mamografickom vyšetrení

Index ženského zdravia

15 okresov s najvyšším indexom

Okres	Priemerný vek pri úmrtí	Účasť na gyn. preventívnej prehliadke	Mortalita na gyn. zhubné nádory	Dostupnosť gyn. ambulancií	Počet gyn. ambulancií na 100tis. ob.	3-ročné prežitie pri rak. prsníka	Účasť na mam. skríningu	Index ženského zdravia
Myjava	76	90	73	98	100	97	100	91
Liptovský Mikuláš	89	84	73	96	93	98	96	90
Trnava	90	86	74	93	100	93	90	89
Topoľčany	91	93	67	90	99	89	86	88
Martin	91	76	81	96	100	89	82	88
Bratislava I	100	74	64	100	100	92	86	88
Dolný Kubín	93	79	77	88	89	100	85	87
Považská Bystrica	74	89	80	87	100	94	87	87
Košice I	88	77	81	100	100	87	75	87
Tvrdošín	95	93	75	92	97	68	86	87
Púchov	84	99	72	81	75	93	100	86
Partizánske	94	83	69	100	95	85	77	86
Kysucké Nové Mesto	73	92	67	100	100	90	78	86
Bratislava III	93	74	64	100	100	87	81	86
Bratislava II	93	74	63	100	100	89	80	85

Index ženského zdravia

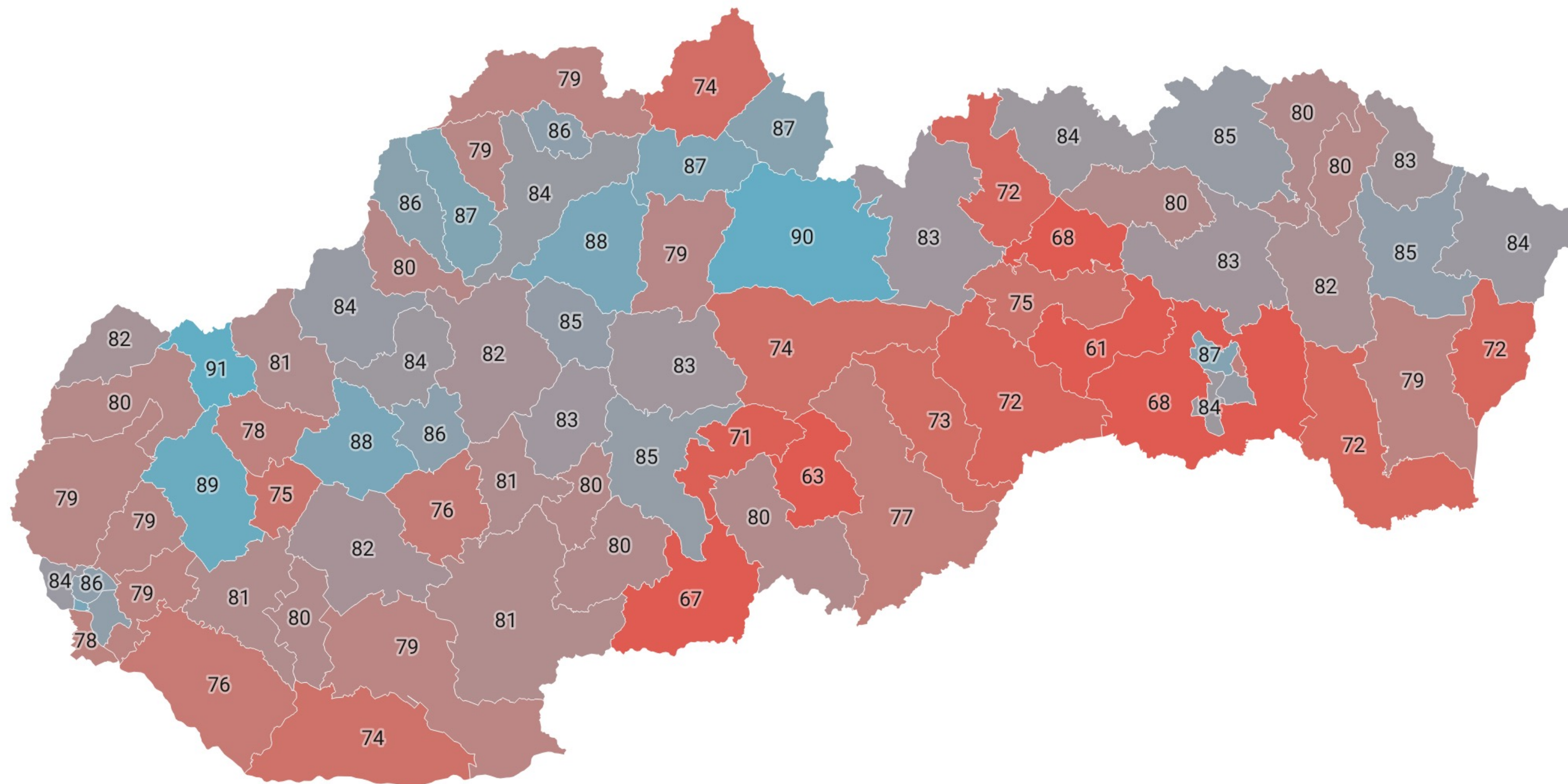
15 okresov s najnižším indexom

Okres	Priemerný vek pri úmrtí	Účasť na gyn. preventívnej prehliadke	Mortalita na gyn. zhubné nádory	Dostupnosť gyn. ambulancií	Počet gyn. ambulancií na 100tis. ob.	3-ročné prežitie pri rak. prsníka	Účasť na mam. skríningu	Index ženského zdravia
Spišská Nová Ves	63	72	68	86	97	66	72	75
Komárno	73	73	64	80	80	84	67	74
Brezno	74	54	70	85	82	80	72	74
Námestovo	71	82	76	63	59	87	77	74
Revúca	52	72	69	96	100	76	50	73
Kežmarok	59	69	65	96	71	81	67	72
Trebišov	65	66	64	75	81	88	68	72
Sobrance	75	68	63	86	85	50	79	72
Rožňava	67	64	69	78	93	75	57	72
Detva	79	60	54	98	65	74	67	71
Košice - okolie	75	62	72	77	59	71	61	68
Levoča	56	59	62	95	66	72	67	68
Veľký Krtíš	66	75	57	50	83	70	68	67
Poltár	80	61	71	50	50	56	70	63
Gelnica	66	50	61	56	59	76	58	61

Index ženského zdraví

Index ženského zdraví

Odporúčania

Primárna prevencia

Daň z nezdravých potravín

Vyššie zdanenie potravín s vysokým obsahom

- cukrov
- solí
- transmastných kyselín

Získané zdroje naviazať na edukáciu, prevenciu a inovácie

Zdravá výživa a životný štýl

Edukácia vo všetkých vekových kategóriách, prioritizácia tém podľa veku

Obmedzenie fajčenia cez reštrikcie a preplácanie nikotínových náhrad z VZP

Prioritizácia okresov s nízkym indexom ženského zdravia.

Očkovanie proti HPV

Očkovací program na školách

Mobilné očkovacie jednotky.

Data-driven prístup k prioritizácií

Sekundárna prevencia

Zvýšenie dostupnosti skríningu

Dostupnosť mamografických vyšetrení aj mimo bežných ordinačných hodín

Odstránenie iných bariér, ktoré spôsobujú nižšiu účasť

Walk-in príležitosti každú prvú sobotu v mesiaci

Vytvorenie motivácie

Podmienenie čerpania benefitov zdravotných poisťovní účasťou na skríningu

Vytvorenie benefitov, ktoré motivujú aj zdravých občanov

Zbieranie bodov za prevenciu a zdravý životný štýl v aplikáciách ZP

Edukačná a osvetová kampaň

Endometrióza

Syndróm polycystických vaječníkov

Inkontinencia moču

Samovyšetrenie prsníkov

Potreba gynekologickej prehliadky aj vo vyššom veku

Duševné zdravie

Liečba

Podpora pohybu a cvičenia

Rozšírenie limitu na vychádzky počas PN pre onkologických pacientov

Adekvátne podpora patientských organizácií ako OZ Amazonky zo strany štátu

Zapojenie seniorných aktivistov do vytvorenia schémy pre novo-diagnostikovaných pacientov

Moderná liečba

Vytvorenie výkonu pre multi-disciplinárne tímy a kontrola kvality

Ukotvenie ročných inovačných grantov pre nemocnice (z dane za nezdravé potraviny)

Štandardizácia cesty pacienta podľa excelentných pracovísk v SR

Inkluzívne a cielené programy pre duševné zdravie

Popôrodná depresia

Destigmatizácia liečby v rurálnych komunitách

Duševné zdravie slobodných matiek

Dáta

“You can't manage what you can't measure” – Peter Drucker

Skríningové centrum

Kvalitné dáta na jednom mieste

Analýza účasti a identifikácia slabých miest

Tvorba digitálnych intervencií

Štandardizovaný prieskum

Zbieranie dát o spokojnosti a ceste onkologických pacientov

Transparentné zverejňovanie výsledkov

Cielenie intervencií do kvality poskytovania ZS

Posilnenie epidemiologického výskumu a sprístupnenie dát

Prepojenie registrov a dát zdravotných poisťovní pre analytické a výskumne účely

Využitie celého potenciálu dát

**Ďakujeme
za pozornost!**